

preken over de
der, de spreker,

gratie staat mij
Het persoonlijk
ht geweest voor
i betreft, zou ik
jaar geschreven

ing, toen uitge-
van Nederland
rgd te zijn over
als dat aan de
gegeven wordt
stuk af van de
van Dr. Kuyper
is immers geen

in woorden aan,
nse Synode van
(delijk aan toe;
van een Gerefor-

ten toegerekend,
en een weinige
een afwijkingen

ratie niet, maar
adament te vin-
ontwikkelen in
en het gemeene

er het optreden
op verzoek van
w van de Pro-
lat in ons land
eken werd voor-
reffend ook dit:
de broeders den
jke samenkomst
lit verzoek aan-
deze klacht", -
wendde —. „Dat
izer kerken be-

can, dunkt mij,

el nooit vragen,
aar ben ik wel
ou ik me wel
een broederlijke
e bezwaren zou
en uitnodiging

REIJNDANUS

ormeerd Theolo-
le geheel andere
k niet van een
of. Schilder in
stelijke Gerefor-
ting), maar ook
le van de Ned.
eft zij niet een
in de Presbyte-

dan is ook al
teld.

Kuyper over
g van ordi-
l in zijn vele
vinden! Kuy-
t gehad in de
an de Wetten
heft gesteld en
et geschapene

het geloof in
nders dan de
e overtuiging,
lacht, en eerst
i dat deswege
voor dat leven
en u in de
lie men thans
al we aanne-
natuur, maar
staan worden.
or het firma-
arde beneden,
dat, gelijk de
o d s k n e c h-
eningen Gods
lat door mijn
ding der lon-
gen Gods voor
n, en zoo ook
alle mensche-

Vgl. bijv. ook:
v. II, 328 v.

riaansche Kerk (die toch ook in haar midden heel wat
modernisme kent). Trouwens, ook de Gereformeerde
Kerk is in de leerhandhaving lang niet te vergelijken
met onze kerken in het Vaderland", blz. 139.

Toen Dr. K. Sietsma dit schreef, heeft hij er zeker
niet aan gedacht, dat onze Gereformeerde Kerken ook
met de Gereformeerde Kerk in Amerika in correspon-
dentie staan, vgl. „Jaarboek 1939", blz. 396, en door hare
Deputaten voor de correspondentie met buitenlandse
kerken ook aan haar eene uitnodiging ter bijwoning
nog van hare Synode te Amsterdam in 1936 deden
toekomen, zie „Acta", blz. 206.

En wat de Presbyteriaansche Kerk betreft: dit was
een optreden slechts in het kerkgebouw van eene
Presbyteriaansche Kerk, „under auspices of the Lagrave
Ave Consistory", „The Standard Bulletin" van 20 Jan.
1939, d.w.z. onder leiding of op gezag van den Kerkeraad
van „The Lagrave Ave" (Christian Reformed) Church,
wier predikant is Rev. H. Bel.

Hier kan dus niet met recht van eene andere ver-
houding of houding bij Prof. Schilder buiten, dan binnen
de grenzen gesproken worden.

S. GREIJNDANUS.

De Groote Catechismus van Zacharias Ursinus.
(XXX.)

279. Wordt dus aan allen, die de sacramenten ge-
bruiken, de genade Gods gegeven en verzegeld?
Geenszins; maar alleen aan degenen, die weder-
geboren zijn door den Geest van Christus, en die de
door God geboden plechtigheden tot wederzijdsche be-
krachtiging van het verbond gebruiken. De goddeloozen
echter halen zich, door 't misbruik van de teekenen van
het Goddelijk verbond, den toorn Gods op den hals;
maken hun ondankbaarheid en trouweloosheid openbaar,
en spreken, door de waarheid der Christelijke leer te
belijden, tegen zichzelf het vonnis uit.

280. Wordt de Goddelijke waarheid niet weerspro-
ken, indien niet allen, die de teekenen ontvangen, levens
de zaken ontvangen, die erdoor aangeduid worden?
Allermint immers. Omdat alleen aan de geloovigen
die zaken beloofd en voor hen alleen de sacramenten
ingesteld zijn. Derhalve kunnen, opdat de Goddelijke
waarheid en instelling vaststa, noch de geloovigen de
teekenen zonder de (beteekende) zaken, noch de on-
geloovigen de beloofde zaken met de teekenen ontvangen.

281. Kan iemand, buiten het gebruik der sacramen-
ten, deelgenoot of zeker zijn van het Goddelijk verbond
en 't eeuwige heil?

Die de sacramenten niet gebruikt, wanneer hij ze kan
gebruiken, toont daardoor, dat hij geen geloof heeft, en
sloot zichzelf buiten de gemeenschap der heiligen en
buiten het verbond Gods⁸⁾. Maar die tegen hun wil
van de sacramenten beroofd worden, voor die is niette-
min de belofte, die gedaan is aan die gelooven, van
kracht.

282. Kunnen de menschen Sacramenten instellen?
Geenszins. Omdat bewijzen (getuigenissen)⁹⁾ van den
wil Gods jegens ons door niemand anders dan door
God alleen kunnen gegeven worden.

283. Hoeveel sacramenten heeft Christus ingesteld?
Twee. Den Doop en het heilig Avondmaal.
R. G. B.

8) Iude se vacare ostendit, et e communione sanctorum et
loedere Dei seipsum excludit. Deze uitspraak van Ursinus
nag welens overwogen worden. Oordeelen wij nog niet al te
zacht over zooveel, die jaar in jaar uit 't H. Avondmaal
ongebruikt laten en die daarin soms nog een uiting van vroom-
heid zien?

9) Ze ook hiervoor vr. en antw. 270 over de verachting van
den dienst des Woords.
9) testimonia.

Of, om nog een andere uitspraak over te nemen,
het is naar Kuyper's oordeel „volstrekt ondenk-
baar, dat God de Heere een eenig schepsel in het
leven zou roepen, zonder levens ook in en bij de
schepping ervan de levenswet voor dit creatuur
te bepalen." Bij het woord uit Psalm 119 „In alle
volmaaktheid heb ik een einde gevonden, maar uw
gebod is zeer wijd" moet ge dan ook „niet alleen
aan de Tien geboden; ook niet enkel aan de Mo-
zaïsche wet, of de wet der zeden en ceremoniën
denken; maar dan moet zich voor uw oog dat
gansche samenstel van wetten in al het creatuur-
lijke vertoonen, waardoor al wat God schiep, op
de aarde, boven de aarde en onder de aarde, be-
staat." ³⁷⁾

„Alles gaat naar wetten, niets is aan willekeur
overgelaten. Er is een wet, dat ge koolstof uit en
zuurstof in moet ademen, en wie dat niet doet,
stikt. Er is een wet dat tweemaal twee vier is, en
wie haar niet meerekent, diens rekening komt niet
uit. Er is een wet, dat de geest van Gods kind bid-
den moet, en wie niet bidt, in dien verdort het
geestelijk leven. En zoo nu is er ook een wet voor
uw zedelijk leven, voor uw doen en laten, en wie
niet naar die wet, maar in strijd met die wet te

37) E. Voto, III, p. 465.

Hoe sterk Kuyper gegrepen was door de idee van wet,
gesteld door God zelf over al zijn maaksel, blijkt uit een
uitspraak als deze: „Ondergrondelijk en onnaspeurlijk blijft
het en zal het eeuwig blijven hoe God Drieëenig de zaak
die in deze mysteriën (der verlossing — C. V.) ligt, tot
stand brengt, maar de vraag waarom ze zóó en niet
anders tot stand moesten gebracht worden kan bijna altoos
beantwoord". (E. Voto; I, 99.) Dit kan omdat ook bij de
Verlossing „ordinantiën Gods" gelden. De wijze der ver-
lossing wordt bepaald door de wetten die God zelf voor
het menschenleven heeft gesteld. Met name omtrent de
eenheid v. h. menscheijk geslacht, het dragen en overdra-
gen van schuld enz. Zoo vloeit het uit die ordinantiën Gods
b.v. voort, dat de Middelaar een waarachtig en rechtvaar-
dig Mensch moest zijn.

Kuyper spreekt dan ook van „wetten, waaraan het rijk
der genade gebonden is". (104/5/6/7.)

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan
Ds D. van Dijk, Akkerstraat 20, Groningen.)

Allerlel.

II.

Mij werd de volgende vraag gedaan:

„Iemand, die op dit oogenblik steun trekt van
Maatschappelijke Hulp, houdt er een liefhebberij
op na, waarmee hij een kleinigheid verdient.

Die verdienste is eigenlijk zijn doel niet. Hij is
eigenlijk maar bezig voor tijdverdrijf.

Nu is hem evenwel gebleken, dat, wanneer hij
deze zaak dóórzet, het misschien mogelijk is op
den duur in dezen weg zich een bestaan te ver-
werven.

Tegelijk is hem evenwel gebleken, dat hij geen
oncontroleerbare verdiensten mag hebben tijdens
het ontvangen van steun.

Nu zit deze broeder verlegen.

Hij wil zijn consciëntie niet bezwaren door on-
geoorloofd inkomen te genieten; aan den anderen
kant wil hij toch graag den weg tot een bestaan
uit eigen verdienste open houden.

Wat moet hij doen?" Zoo luidt de vraag.

Mijn advies is dit.

Het is zeker ongeoorloofd, tegen de uitdrukke-
lijke wetsvoorschriften in, inkomen te hebben.

Ook is het strafbaar.

Indien iemand, die er iets van afweet, de vriende-
lijkheid zou hebben dit te verklappen (wat vaak
gebeurt) dan zou de betrokken broeder groote
kans loopen om gerechtelijk vervolgd te worden.

Nu heb ik eens bij de autoriteiten in Groningen
geinformeerd en mij is gezegd, dat deze broeder
het beste doet met over deze zaak eenvoudig te
gaan spreken met de heeren van Maatschappelijke
Hulp. De mogelijkheid bestaat, dat, als er werke-
lijk iets in zijn plannen zit, dat er een regeling
wordt getroffen, waarbij hem de vrijheid verleend
wordt in deze richting verder te werken en tege-
lijk steun te ontvangen.

De moelijkheid ligt hierin, dat er reeds een
kleine verdienste is geweest, die niet werd opge-
geven.

Maar nu dat geheel ter goeder trouw is geschied,
is het wel mogelijk, dat deze fout door de vingers
wordt gezien.

In elk geval moet deze zaak voorzichtig worden
behandeld; maar in geen geval stil doorgaan. Dat
mag niet en is zéér gevaarlijk.

Een tweede vraag: „Is de onder ons gangbare
opvatting, dat de jonggestorvene kinderen der ge-
loovigen allen de zaligheid beërven, wel geheel
juist?"

Antwoord. Van de zaligheid van een ander
kan ik nooit absoluut zeker zijn.

Van mijn eigen zaligheid wel.

Als b.v. een volwassene sterft, betuigende, dat
hij sterft in het geloof, dan kan ik toch van zijn

werk gaat, schaaft zichzelf en werkt zich vast." ³⁸⁾

Een andere merkwaardigheid der wetten Gods,
waarop Kuyper met nadruk wijst, is dit, dat al
die wetten een éénheid vormen. Er is tenslotte
één wettenorganisme; kort gezegd één
Wet Gods.

„Ge moet en moogt geen scheiding maken. Ge
moet niet zeggen: Er is een wet van God in de
Tien geboden, en er is een bestel voor de eeuwige
zaligheid, en deze twee nu losmaken van de wet
Gods die over alle diert en alle kracht gaat. Dan
loch went ge u er aan, om het leven in twee deelen
te deelen. Aan de ééne zijde dat geestelijke, waarin
ge immers zelden bezig zijt, en aan den anderen
kant dat alledaagsche, zichtbare leven, waarin ge
twee derden van uw leven laat opgaan. En natuur-
lijk, als ge dan in dat grooter deel van uw leven, in
voedsel en drank, in uw licht en warmte, in uw
leven in huis en op straat geen wet Gods ziet
noch opmerkt, dan klinkt het u zoo vreemd en
zoo ongewoon, om op geestelijk terrein op een-
maal die wet van uw God te vinden. Maar ontkomt
ge aan die valsche scheiding, en gaat ge de wet
van uw God en zijn ordinantie weer zien in alle
leven van steen en plant en diert, in alle huiselijk
en maatschappelijk leven, tot in uw sprake en taal,
tot in uw beseffen en redeneeren toe, dan omsluit
allengs die ééne machtige wet van uw God heel
uw aanzijn en al uw leven, en zou het u vreemd
zijn en verwonderen, bijaldien ge nu op zedelijk
en geestelijk terrein niet geheel diezelfde wet van
uw God terugvondt." ³⁹⁾

Zeer belangrijk is eveneens Kuyper's uiteenzet-
ting, dat de menschen Gods wet wel kunnen over-
treeden, maar nooit kunnen breken. Gehoor-
zamend aan of ongehoorzaam zijnde tegenover die
wet, blijven zij er aan onderworpen. Gods

38) E. Voto, IV, p. 303/4.

39) E. Voto, I, p. 191.

zaligheid niet absoluut zeker zijn, omdat ik
niet in zijn hart kan zien.

Maar wel kunnen wij zeggen, dat wij, als wij
iemand zóó zien sterven, wij niet mogen twijfelen
aan zijn zaligheid. Naar den aard der liefde nemen
wij aan, dat hij in het Vaderhuis is.

Niet anders staat het met onze vroeggestorven
kinderen.

Al onze kinderen hebben de belofte.

Nu is het mogelijk, dat een kind des Verbonds bij
het opgroeien de belofte verwerpt, het Verbond
niet aanvaardt.

Dan gaat het verloren.

Sterft een kind evenwel klein, dan heeft het
van verwerping van het Verbond nog geen blijf
kunnen geven.

Daarom bestaat er voor ons, in zulke gevallen,
geen reden om te denken, dat dat kind verloren
zou gaan.

Het verschil tusschen een volwassene, die sterft,
belijdende zijn geloof en een klein kind, dat sterft
in het Verbond is dit:

bij den volwassene is er geen reden tot twijfel
omdat hij, nadat hij stervende zijn belijdenis heeft
uitgesproken, geen aanleiding kan geven, tot het
in twijfel trekken van zijn oprechtheid;

bij het klein-stervende kind is er geen reden tot
twijfel, omdat het geen aanleiding heeft gegeven,
dat wij van hem denken zouden, dat hij Gods be-
lofte verwerpt.

De hoop der zaligheid bij een volwassene rust
dus op zijn belijdenis; bij het klein-stervende kind
is de grond der hoop Gods belofte.

De zekerheid omtrent de zaligheid van zulk een
kind is dus zeker niet kleiner, dan die omtrent
de behoudenis van den volwassen geloovige.

D. v. D.

VROUWENVRAGEN

Over Vrouwenzending.

II.

Hier volgt, na het inleidend artikel der vorige
week, het rapport, dat de commissie ter plaatsing
opzond aan onze kerkelijke bladen. Me dunkt,
het is alles duidelijk als glas.

Mag ik vooraf echter nog even iets citeeren
uit een stukje van mej. Goemaal, de zendingszuster
van Solo?

Zij schrijft: „Dit huisbezoek moet een vrouw
doen, omdat een man dit niet kan doen en niet
mag doen. Dat klinkt wel vreemd voor Holland-
sche ooren, maar het is zoo. 'k Hoop, dat het ons
gelukt elken ouderling, elken predikant, elken
zendingsdeputaat van deze waarheid te overtuigen,
zóó overtuigend, dat zij het nooit weer vergeten.
Niet een verkeerde emancipatie-gedachte van Gere-
formeerde vrouwen en meisjes wil de vrouw haar
plaats in de zending geven, maar de hier heer-
schende opvattingen zijn zoodanig, dat deze maat-
schappij roept om vrouwelijke zendingskrachten.
Indien ergens, dan mag de kerk hier zeggen:

Wet — die de levende, constante wil is van den
alomtegenwoordigen en almachtigen God ⁴⁰⁾ — kan
niet gebroken of op zij geschoven worden.

„De wet Gods gaat dus altoos door. Alleen maar,
gelijk de wet van uw ademhaling u, al naar ge-
lang ge haar toepast, het leven of den dood brengt,
zoo ook stelt die wet Gods voor het zedelijk leven
in haar toepassing altoos twee mogelijkheden, of
dat ze u ophoude, of dat ze u verderve; maar ook
als ze u verderft, doet dat Gods wet. Wie zondigt
zet niet Gods wet opzij. Dat kan niemand. Neen,
maar hij maakt, dat die wet Gods, die, goed toe-
gepast, hem door haar werking redden zou, hem
nu, verkeerd toegepast, door haar niet te stuiten
werking doodt. Ze is als een vuur, dat, goed ge-
bruikt, u koestert, maar ook, verkeerd gebruikt,
u zengt en verteert." ⁴¹⁾

Wanneer de wijsbegeerte der wetsidee dus over
gansch den kosmos gespannen ziet een wonderlijk
geheel van veelsoortige wetten, die dien kosmos
in bestaan en aard en werking beheerschen, dan
heeft zij niets anders gedaan dan het zonder eenige
reserve overnemen van een van de schoonste en
rijkste concepties van den grootmeester van het
herlevend Calvinisme. Met groote klaarheid heeft
Dr. Kuyper het wettenorganisme, dat deze wereld
beheerscht, doorschouwd. De jonge wijsbegeerte
der Vrije Universiteit behoefde dit inzicht alleen
maar over te nemen en in de wijsgeerige studie
tot volle gelding te brengen.

H.

C. V.

40) Ook dit is weer een zeer belangrijk inzicht. De ordi-
nantien Gods in de machtigste vraagstukken en in de schijn-
baar netigste levensuitingen op ons aandringend zijn „niet
als artikelen van een wetboek, niet als regelen, die ik uit
een boek lees, niet als een codificatie van het leven, die
ook maar één oogenblik buiten God autoriteit en vastig-
heid zou bezitten, maar als de constante wil van den
alomtegenwoordigen en almachtigen God, die het elk oogen-
blik zoo verordent en zoo bestelt" te verstaan en te er-
varen. Vgl.: Het Calvinisme, p. 60/1.

41) E. Voto, III, p. 473.

„De nood is ons opgelegd". Kerken van Holland, wanneer komen Uw vrouwelijke krachten voor de verkondiging van het Evangelie in kampong en dessa?"

En nu het rapport:

In de maand October van het vorig jaar werd er op de vergadering van „Vertegenwoordigers der verschillende Zendinge Kerken en der onderscheiden Deputaatschappen voor de Zending" een inleiding gegeven over het Zendingwerk onder de inheemsche vrouwen en meisjes op Midden-Java, over de noodzakelijkheid om dit werk goed aan te pakken en daarbij vrouwelijke hulpkrachten aan te stellen.

Op die vergadering werd een commissie benoemd, die een rapport zou saamstellen over de vraag, hoe dit werk kon worden georganiseerd en over andere vragen, die bij den aanpak van dit werk rijzen.

Deze Commissie heeft haar rapport samengesteld en dit zal nu op de eerstvolgende vergadering van „Vertegenwoordigers, enz." behandeld worden.

Hieronder volgt het rapport:

Rapport over Vrouwenzending.

De opdracht, die aan Uw commissie gegeven is, luidde: om na te gaan, wat er gedaan kan worden om te voorzien in de behoeften, die door een aparte zending onder de vrouwen ontstaan.

We konden beginnen op de vergadering van deze commissie met te constateeren, dat op de laatst gehouden vergadering van „Vertegenwoordigers der verschillende Zendinge Kerken en der onderscheiden Deputaatschappen voor de Zending" zoo eenparig de noodzakelijkheid gevoeld werd om tot dezen zendingarbeid onder vrouwen en meisjes, die reeds te lang verwaarloosd werd, te geraken met behulp van vrouwelijke krachten.

Het inzicht, dat het in dezen tijd noodzakelijk is om voor de door mannen zoo moeilijk te bereiken vrouwenwereld op Java, vrouwelijke hulpkrachten aan te stellen, was algemeen.

De positie van de inheemsche vrouw en de heerschende adat maken het, o, zoo moeilijk, om aan vrouwen het Evangelie te brengen, indien dit geschiedt door mannen. Dit maakt het reeds noodig om tot de aanstelling van vrouwelijke krachten te komen. En bovendien is er in de Islamische wereld ook op Java zoo'n krachtige vrouwenbeweging, die allerlei vragen over de beteekenis van den Islam voor de vrouw naar voren dringt, dat het Evangelie daardoor een nieuwe kans krijgt onder de vrouw, waardoor het te meer noodzakelijk wordt om door de aanstelling van vrouwelijke krachten die kans aan te grijpen.

Wij mogen deze gelegenheid om plaats te veroveren voor het Evangelie niet laten voorbijgaan.

Voorts konden wij met blijdschap constateeren, dat dit werk in de Geref. Kerken reeds veel belangstelling heeft. Dit is een gevolg van wat er over dien arbeid onder de vrouwen door de vrouw hier reeds bekend werd, maar bovendien ook van de mooie actie van den Meisjesbond om een jubileumgave bijeen te brengen voor Vrouwenzending. Door deze actie is er onder de leden der Meisjesverenigingen en in de kringen, waarin zij leven, zoo'n belangstelling ontwaakt voor het Zendingwerk onder de vrouw, dat hiervan een sterk stimulerende werking uitgaat om tot krachtigen aanpak van dit werk te geraken.

Uw commissie is van oordeel, dat deze arbeid pas goed verricht kan worden, wanneer er een vrouwelijke kracht wordt aangesteld, die tot taak heeft om het Evangelie aan inheemsche vrouwen en meisjes te brengen en om leiding te geven aan de inheemsche krachten, die bij dezen arbeid noodig zullen zijn. Er wordt door vele dames op de Zendingsterreinen reeds belangrijk werk verricht, maar haar hoofdtaak ligt elders. Deze dames hebben een eigen werkkring op de school, in 't ziekenhuis, in 't gezin en ze kunnen slechts van hun vrije uren voor dit werk geven.

Dat is niet voldoende, want voor den arbeid onder de inheemsche vrouw wordt een kennis van taal en adat vereischt, die de meeste dames tengevolge van hun eigen werk, niet, of niet voldoende zich kunnen eigen maken. Noodig is, dat de Kerken vrouwelijke krachten aanstellen, die al hun tijd aan de Evangelieprediking kunnen geven.

Op de vraag: „welke krachten moeten voor dit werk aangesteld worden", kan voorloopig geantwoord worden met een heenwijzing naar de krachten, die reeds in dienst der Zending zijn aangesteld. Op den duur zal het echter noodig zijn, dat hiervoor een geschikte opleiding in het leven wordt geroepen en alleen zij worden uitgezonden, die deze opleiding hebben gevolgd en in 't bezit zijn van het diploma, dat aan 't eind van deze opleiding zal worden uitgereikt.

De taak, die hier in Holland te verrichten valt, moet o.i. bestaan in het wekken van belangstelling, in het bijeenbrengen van gelden, in het zoeken van geschikte krachten voor dit zendingwerk en verder, als zoo'n kracht eenmaal is uitgezonden, in het onderhouden van contact met deze arbeidsters, de distributie van haar mededeelingen en wanneer deze arbeidsters met verlof komen, zal er een comité moeten zijn, dat haar ontvangt, haar doet optreden om mededeelingen van haar arbeid te doen en al die werkzaamheden verricht, die de belangstelling voor dit werk in onze Kerken levendig kunnen houden.

Daarvoor zou noodig zijn de instelling van een zustercomité, waarin benoemd worden enkele dames, zoodat alle classes uit het ressort van een Zendinge Kerk daarin vertegenwoordigd zijn en wel bepaald die dames, die geacht kunnen worden, vertegenwoordigers te zijn van vrouwen- en meisjesverenigingen en die daarom waren te benoemen met behulp en advies van bestaande vrouwen- en meisjesorganisaties.

Aan dit comité zouden dan grootendeels bovengenoemde werkzaamheden, voor zoover ze niet door de

Zendinge Kerk zelf moeten geschieden, kunnen worden opgedragen.

Op elke plaats zouden dan bovendien door den Kerkeraad enkele zusters als correspondenten kunnen worden benoemd, die zitting nemen in de bestaande Zendingcommissie, die di. gedeelte van het Zendingwerk speciaal behartigen. De propaganda voor dit werk moet aanstands ter hand genomen worden en het comité heeft reeds enkele personen aangezocht om voor goede berichtgeving in de bladen te zorgen en door korte stukjes telkens de belangstelling voor dit werk te vragen, terwijl deze vergadering de plaats is om aan ieder, die perswerk verricht te verzoeken, ook aan dit werk in zijn persarbeid te willen denken.

Wat de kosten van dezen arbeid betreft, stellen wij ons voor, dat er elk jaar op de begroting een post gebracht zal moeten worden, die bestaat in het salaris van deze zendingkracht, die ongeveer gelijk te stellen ware met het salaris van de Europeesche Verpleegsters aan onze Zendingziekenhuizen, n.l. een bedrag van f 120,— tot f 230,— per maand. Wij zijn er van overtuigd, dat er zooveel teekenen zijn, die een wel-slagen van dit ondernemen onder Gods zegen verzekeren, dat we er op aandringen, om dit werk aanstands ter hand te nemen en deze roeping, die tot ons komt, te aanvaarden.

Laten we dit werk, dat zich aan ons opdringt, dat onze hand inderdaad vindt om te doen, doen met al onze macht!

De Commissie:

Freule C. v. Limburg Stirum
Mejuffr. M. Parmentier
Ds W. Breukelaar
De A. Merckelijn
Ds D. Pol.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Het „Voorbehoud" der Kerk.

Rosenberg heeft zich in zijn brochure „Protestantsche Rompilger" ook met Generalsuperintendent Dibelius beziggehouden. Deze werd door den schrijver van de „Mythe der 20ste eeuw" als pacifist gebrandmerkt. Het boek van Dibelius „Friede auf Erden" onderscheidde zich volgens Rosenberg in principe niet van den gedachtengang der „Joodsche en marxistische saboteurs uit den tijd van het systeem".

Het voornaamste verwijt aan het adres van den „generaal-superintendent" luidt, dat deze een „geestelijk voorbehoud" tegenover nationale vraagstukken handhaaft, m.a.w. dat hij de nationale waarden ondergeschikt acht aan de Wet. Een oordeel, dat ons uit den aard der zaak niet „vreemd" voorkomt; maar dat Rosenberg scherp bestrijdt.

In dezen strijd kiest nu ook Brachmann in zijn „Alfred Rosenberg und seine Gegner" stelling. En de woorden, waarmee deze medestander van Rosenberg zijn houding motiveert, verdienen alle aandacht. Want zij zijn kenmerkend voor de wereldbeschouwing van deze menschen.

„Sedert anderhalve eeuw", zegt Brachmann, „is het in de Protestantsche theologie gebruikelijk geweest, waarschuwingssignalen voor het „gij zult als God zijn" op te richten. Het bijzondere van den tegenwoordigen toestand bestaat nu daarin, dat Alfred Rosenberg (aan wiens weg het aanbrengen van deze signalen, zooals uit diens principia volgt, niet alleen overbodig, maar ook zinloos is) ze klaarblijkelijk nauwkeuriger beschouwt als zij, die die teekens zelf opgericht hebben. Dat ligt (om datgene wat naar onze meening beslissend is, met alle beslistheid en klaarheid te zeggen) daaraan, dat de nationaal-socialistische wereldbeschouwing daarom nooit de een of andere vergoddelijking, welke dan ook, kan steunen, omdat haar grondprincipe een totaal andere is dan een dogmatisch gefixeerd en fixeerbaar Oosters-statisch Godsbegrip is. Wie zulk een Godsbegrip niet heeft, kan daartegen ook geen vergoddelijking met andere waarden bedrijven. De redeneering van boven- en onderordening, van vergoddelijking en dergelijke, is een typisch theologische redeneering, waarvoor het Deutsche volk in de toekomst bewaard moge blijven. Zij gaat ons werkelijk volstrekt en heelmaal niet aan."

Tot zoover Brachmann.

De bedoeling zijner woorden is duidelijk. God wordt niet als Opperste Wetgever erkend. Hij is niet de God der Openbaring; God is hier de eeuwige-wisselende macht, wier wetten de mensch zelf vindt en formuleert. God is niet „fixeerbaar", d.w.z. Hij heeft geen vaste wetten gegeven, waaraan de mensch ten allen tijde moet gehoorzamen. Hij is de God van het oogenblik, niet Die van het Woord. En daarom is elke relatiebepaling uit den boeze. Brachmann heeft zijn vroegeren leermeester niet geheel vergeten; al zouden we niet gaarne beweren, dat hij hem juist heeft verslaan. Merkwaardig is het vast te stellen, hoe verschillende stroomingen van het hedendaagsche geestelijk leven op hem en zijn medestanders hebben ingewerkt. Merkwaardig is het vast te stellen, hoe de zich autonoom wanende mensch de „Seinsverbundenheit" van het denken eischt; een denken, gebonden aan het tijd-ruimtelijke beslaan, dat hij als het hoogste goed vereert, en met dat van het Opperwezen ver-

eenzelvig. Want de God, dien Brachmann vereert, is die van het nationale leven, dat zijn eischen stelt naar de mogelijkheden en belangen van het oogenblik.

Vandaar, dat de grootste zonde, die hij het Protestantisme toerekent, die van het „nationale Versagen" is: zijn z.g. „onmacht aan 't nationale leven die impulsen en ontwikkeling te geven, welke dit leven noodig heeft".

In hoofdzaak, schrijft Brachmann, „gaat het hier overal om hetzelfde probleem, dat slechts in verschillende gestalten verschijnt". Geen enkel feit der nieuwere geestelijke geschiedenis staat zoo vast als dit, dat zoo ongeveer sinds 1918, er ook een Protestantisch, geestelijk voorbehoud in nationale zaken is. Men moet de dingen nu eenmaal bij den waren naam noemen om duidelijk te maken waarom het gaat. Er is geen enkele „nette" theoloog, die niet zou weten, voor welke hopeloos moeilijke positie hem de woorden der Bergrede plaatst. Het is niet toevallig, dat zij in de theologie-geschiedenis van de laatste twee decennia een belangrijke rol gespeeld heeft. Sommigen namen haar woordelijk, dat beteekent, zooals zij daar staat geschreven, en komen zoo tot internationale, pacifistische en dergelijke resultaten. Anderen volgen haar in het raam eener uitgewerkte zonde- en genadeleer naar het Paulinische exempel, en zeggen nu, zooals het Emil Brunner bijvoorbeeld doet, dat de Bergrede heelmaal niet bestemd is om vervuld te worden, maar zij is bedoeld om de ethische grenzen van den mensch te ontdekken, waarvoor hij slechts kan belijden, dat hij voor God een zondaar is, niet wat betreft deze of die handeling, maar in zijn ganschen staat als mensch".

Laten we nu deze wel zeer summier samenvatting van de opvattingen over de Bergrede voor wat zij is. Brachmann bedoelt haar trouwens slechts als uitgangspunt voor zijn aanval op de leer van zonde en genade.

„Aan den horizon", luidt het, „verschijnt hier het dogma van de gevallen schepping". Er is niets, wat niet onder den vloek der wet zou staan. Overal, waar deze, (naar men beweert) werkelijke toestand van den mensch niet erkend wordt, komt het, zegt men, tot een titanische overschrijding der menselijke grenzen. Wie van volk, ras, staat anders dan onder den gezichtshoek van de zondigheid van al deze realiteiten spreekt, die, meent men, maakt zich schuldig aan afgoderij, aan de vergoddelijking van den mensch. Met andere woorden: naar deze theorie is het onmogelijk, dat men zich zonder voorbehoud aan de genoemde waarden en werkelijkheden geeft. Wie het anders zegt en wie anders handelt, heeft opgehouden Christen te zijn. „Daar hebben we", roept Brachmann uit, „het geestelijk voorbehoud ook van het kerkelijk Protestantisme, in zijn zuiveren vorm voor ons. Het heeft in de theologie en in de Kerk school gemaakt en daartoe geleid, dat er van een onvoorwaardelijk echte theologische en kerkelijke overgave voor het volk en in het algemeen voor het nationale ideaal, geen sprake was. Dientengevolge (!) waren theologie en Kerk, als geheel en principieel gezien, niet in staat aan de roeping zich tegenover liberalisme en leugenhumanisme, ja zelfs tegen marxisme en bolsjewisme te plaatsen, te gehoorzamen. Want dat kan men slechts, wanneer men zich tegelijk voor den in den zin van het ras, volkschen oproep van onzen tegenwoordigen tijd, onvoorwaardelijk openstelt. Voor den oproep, die van de nationaal-socialistische beweging is uitgegaan. Juist hier wordt voorbehoud gemaakt, en wel van zeer bedenkelijken aard, dat, zooals in het geval van Homann (Brachmann bedoelt hier het werk van Rudolf Homann, dat wij herhaaldelijk in dit blad noemden: „Der Mythos und das Evangelium") tot een schelden van Duitsche helden van den eersten rang, op het gebied van den geest, geleid hebben. [Homann had geschreven: dat de Mythos als de oud-nieuwe leer eener religie van het eigen ras, met zijn profeten Eckehart en Goethe, Kant en Schopenhauer, Lagarde en Nietzsche, Chamberlain (niet de „tegenwoordige", maar de in Duitschland zoo gevierde Houston Stewart Chamberlain, de schrijver van „Die Grundlagen des XX Jahrhunderts") en Wagner, de permanente zonde van den Duitschen mensch voorstelt, en had daarmede de verkondiging en verbreiding der idealistische wijsbegeerte bedoeld.]

En, vervolgt Brachmann, „daar gaat het nu om. Dat voorbehoud is een feit, dat niet geloofend kan worden". Neen, natuurlijk niet! Dat „voorbehoud" is schriftuurlijk; geen enkel belijder wil, kan en mag zich aan doelstellingen van dit leven wijden, welke ook, zonder zich te laten leiden door Gods Wet. Zijn onderwerping aan Gods geboden beteekent onderwerping aan den Wil van God, zooals die in de Schrift is geopenbaard. Het teekent den geestelijken toestand van het Deutsche volk, ook in het verleden, dat deze fundamentele waarheid blijkbaar door velen nog ontdekt moet worden.

De conclusie van Brachmann is duidelijk: het kerkelijk Protestantisme bezat niet het vermogen, en bezit het nog niet, met volle overgave aan een wending van het eens zoo katastrophale Deutsche lot medewerken. „Nog heden is het zoo", roept hij uit, „dat het kerkelijk Protestantisme aan hem,

die deze of verkeerde n gelijke zond

Door de krijgen woor zondere bel haar belijde volksche str niet, wil n hooge male Juist om tijd hun u zullen miss waardelijke per zal wo spanningen aan bescho schenken.

Voor de l af te wijken Luisteren dit gedeelte A.

STEN

Prof. Hepi ingezonden Maart j.l. r het Schatboe onnadenkend tafels van H staan, gaat, en document zaak uit de

Het beste te geven de en de uitsp waar ieder l Hommius

De door vinden in de op pag. 173.

Dat de ti

1. Op het verligt door

2. In de V welbearb vattende, al was, en so.

op: „Hebbe de Tafelc

beterende a of by te do

3. In de

In de Unive

Festus II

Verklaringe

taut, en m

derzints

4. In de

te Utrecht.

enzen Cate

en zeer v

onze tale v

len verrij

Nu nog ie

chismus

Prof. Hep

Buskes

De betrokk

„Maar

gevallig

„Door

dat wil z

zekerd t

strengen

dat Hij a

ken met

bedekke

voor vol

Prof. Hep

zijn gevoe

op: ook Cal

als een zek

in rapport

De vraag

het verzeke

de wijze v

n.l. in het

beteekent:

houden, d

Christus z

genomen n

los van Chr

zou beoode

hagen. Ma

loof verze

en vlekke

heid van Je

volkomen.

R.

Naschr

De tekst

Corp. Refor

In het F

Quel sera

Si elles s

bonne soif